

huc fertur. An hic etiam bilis fecernitur, certe deponitur? Ita videtur.

Particulae ergo biliosae, e sanguine egressae et in pulmonibus fisti coeptae, illos, nisi tussi eiiciuntur, obstruunt, et rigiditates nodosque producunt, quod HIPPOCRATES iam observavit (a) irritando tussim vehementem excitant, unde facile ruptio et ulcera veniant, pus et bilis excreatur et phthisis biliosa se ostendit, reliquis symptomatibus concomitata. Obstrueto vero hepate, et nulla bile ibidem secreta, digestio laeditur, atque oritur cachexia et macies.

Haec phthisis biliosa etiam potest producta calculis, ductum choledochum obstruentibus, quibus ingressus bilis in intestina prohibetur. Haec ergo in sanguinem redit, et in pulmones delata, eadem symptomata excitare tum potest, tum solet.

SECTIO III.

CAUSAE PHTHISEOS OCCASIONALES.

§. 20.

Non solum illas causas *occasionales* nuncupō, quae, antecedente quadam praedisponente, phthisin
ex-

a) Lib. I. de morbis §. XIV.

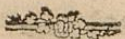
excitant, sed etiam huic generi annumerandas, et hoc nomine insigniendas arbitror, quae, nulla praedispositione corporis antegressa, hunc morbum inducere possunt, et quia ex abrupto quasi veniunt, et corpus aggrediuntur, occasionales appellari possunt. Princeps harum causarum est.

1) *Peripneumonia non resoluta*. Haec, quia per resolutionem haud finita est, in scirrhum aut suppurationem transit, vt HIPPOCRATES (a) iam affirmat, et tempus, quo resolutio fiat, in 14. diebus ponit. Causae vero, iudicationem morbi per resolutionem impediens et suppurationem inducens, sunt

a) Dispositio aegri ad phthisin, aut ab haereditate, aut pulmonum debilitate, aut alia quavis ratione oriunda.

b) Defectus seu suppressio sputi critici, si non factis coctum est, aut non omnino, sed tantum pro parte aut plane nihil exspuitur, aut si sputum valde tenax est, adeo, vt illa pars, quae in cellulis ab aspera arteria remotis continetur, minimos bronchiorum ramos pervadere nequeat; aut si supprimitur, refrigeratione subita, purgantibus intempestive datis, medicamentis irri-

a) Lib. I. de morbis, X. Praenot. Coac. 171, edit. van d. Lind.

irritantibus, spirituosus, animi affectibus (a).
 Vel si morbus sudore copioso iudicari incipit,
 et hic supprimitur etc. materia morbifica non
 educitur, sed in pulmonibus remanet, et vel
 indurescit et in scirrhum convertitur, vel pu-
 trescit, aeris fit, et in pus transmutatur;
 quod si membrana inclusum in pulmonibus te-
 netur, vomica operata, si vero, pulmonibus
 ruptis, in cavum thoracis delabitur, empyema
 dicitur.

- c) Venaesectio iusto crebrior. Hac enim corpus
 debilitatur, vires vitales amittuntur, pulmones
 tonum perdunt vel relaxantur, coctio sputi nec
 fieri, nec sputum ipsum ob imbecillitatem pul-
 monum eici potest.
- d) Venaesectio intermissa, aut rarior, ac morbi
 magnitudo postulabat. Febris enim non com-
 pescitur, perdurat itaque, et resolui non potest.

VOGEL, (b) quidem negat, hac ex causa sup-
 purationem produci eo respectu, quod plerumque
 aegrotus feбри pereat, priusquam suppuratio ve-
 niat, sed non satis vere.

Signa, quibus apparet, vomicam instare, sunt

- 1) Horror et horripilatio vaga, levis, crebra, sine
 manifesta causa, c)

2) Febris

a) Tissot Anleit. für das Landvolk §. 64.

b) de cognoscendis et curandis morbis §. 200.

c) v. Swieten Comm. in Boerh. Aphorism. 834.

- 2) Febris inflammatoriae mutatio in lentam.
- 3) Pulsus debilis, celer, interdum vndosus et mollis.
- 4) Color roseus genarum et labiorum, maxime tempore vespertino.
- 5) Doloris inflammatorii remissio, et loco eius sensus doloris gravis, fixi, obscuri.
- 6) Nulla mutatio morbi in diebus criticis.
- 7) Respiratio difficilis, parva, anhelosa, interdum strepens. a)
- 8) Spiritus foetidus et vox rauca.
- 9) Sapor putridus (b) et appetitus prostratus. (c)
- 10) Pituita alba, et lentor quidam linguae (d) insidens.
- 11) Tussis sicca, pertinax, ad motum pastumve aucta. b)
- 12) Sudor faciei et thoracis atque macies. b)
- 13) Oculi concavi, a) calor extremitatum.
- 14) Decubitus in vno tantum latere, scilicet affecto tolerabilis. b)
- 15) Urina spumosa, rubra. b)

Scirrhum vero nasci ex iisdem fere signis cognoscitur. Macies enim, febris lenta, dolor obtusus,

C 2

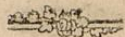
tussis

a) Boerh. Aphor. 843.

b) Tissot Anleit. für das Landvolk §. 68.

c) Boerhaave Aphorism. 843.

d) Fernelii Patholog. Lib. V. Cap. X.

tussis sicca et dyspnoea adsunt; lingua tamen, sapor et spiritus nullam dant notam, deficiunt quoque horrores.

Scirrhus nunc in pulmonibus orto, phthisis sicca veniet, tam diu perdurans, quam scirrhus quiescit. Hoc autem in suppurationem transeunte, phthisis venit vlcerosa. Vomica nata, sub initio phthisis quoque sicca est, quamdiu vomica operta est; si rumpitur, in bronchia pus aut omne expuitur, et tunc aeger facile sanari potest, aut quantitas saniei in pulmonibus remanet, nouam vomicam gignens, per corrosionem et communicationem omnium vesicularum inter se per totum pulmonem pus se expandit, nova vlcera et exquisitam phthisin saniosam producit. Sin vero vomica extus aperitur, et pus in cavum thoracis effluit, empyema oritur, quod aegrum plerumque breui suffocat, et nisi hoc fiat, pulmones et reliquas partes, quas attingit, corrodit, et hominem interficit.

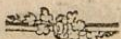
§. 21.

II. *Haemoptysis*. Vulgi opinio et veterum quoque est, post haemoptysin venire phthisin, et pus sequi sanguinem; sed non omnis haemoptoicus fit phthisicus, vt experientia omnis aevi docet. Pendet haec mutatio morbi a causa haemoptysis et ab translatione eius.

1) Si haemoptysis ab anastomosi inducitur, subesse debet debilitas pulmonum et eius vasorum, cum congestione sanguinis copulata. Si itaque plethora imminuitur, congestio derivatur, et pulmones roborantur, sanguis in vesiculis adhuc haerens et per vasa non absorbtus evacuatur, atque noua accessio evitatur, nullo modo phthisis insequi potest. Sed si indicationibus non satisfit, et apta remedia negliguntur, laxitas pulmonum perdurabit, noua fiet congestio, et noua haemoptysis, vnde per tot haemorrhagias magna copia boni sanguinis perditur, corpus fit cachecticum et macilentum, sanguis in pulmonibus stagnans non evacuatur, putrescit, mutatur in pus, pulmones corroduntur, et vlcera gignuntur.

2) A diacresi nata haemoptysis difficilior est curatu, et curatio diuturnior. Facilius itaque sequentur noua stagnatio, noua haemorrhagia, etc. n. I, enarrata.

3) Pessima est haemoptysis a diabrosi. Haec enim iam materiam acrem putridam in sanguine adesse sinit, vasa corrodentem, quae haud difficulter vlcera facere potest, si in pulmonibus stagnet, et hos quoque acrimonia sua inficiat.

§. 22.

III. *Vulnera thoracis.* Iam iam constat, non omnia thoracis vulnera esse per se letalia, nisi cor aut vasa magna violata sint, sed, pulmonibus vulneratis, maxime si externum vulnus breui se contrahit, adeo, vt sanguis inde effluere nequeat, sed ibidem haereat, phthisis plerumque insequitur. Stagnans enim in vulnere sanguis putrescit, et ulcera inducit. Quo accedit, quod vulnera pulmonum difficillima sanatu sint, quia aer ab illis arceri nequeat. SCHENKIVS (a) et FORRESTVS (b) in iis, quibus vulnera thoracis inflicta erant, pulmones totos corrosos et suppurantes invenerunt. Huc etiam pertinent costae fractae et introrsum trusae, quippe quae finibus acutis pulmones dirumpunt et vulnerant, post haec haemoptysis a diabrosi et phthisis insequuntur. Idem effici vulnere tracheae, HIPPOCRATES (c) contendit.

§. 23.

IV. *Metastases materiae morbificae cuiusque ad pulmones.* Si quando excretio materiae cuiusdam impeditur

a) Observat. med. p. 267. Obs. III.

b) Observat. med. Lib. II. Obs. 32.

c) Lib. II. de morbis XLVIII.

impeditur, in sanguine remanet, et ad alias partes corporis defertur. In praedisposito corpore ad phthisin maxime haec metastasis ad pulmones fiet, quin et sine illa, ob molem sanguinis pulmones pervadentis et structuram pulmonum teneram, et ad recipiendas metastases ob multas cellulas pronam. Speciatim vero ab *arthritide et podagra retropulsis* phthisis oriri potest, cum materia acris pulmones irritat, inflammat, haemoptysin et ulcera gignit (a). *Morbi exanthematici* idem efficere possunt, uti scabies, variolae etc. si ad interiora ruunt. In primis autem *morbilli* hoc faciunt. Hi cum phthisi iam aliquam affinitatem habere videntur, cum in ipso morbo pulmo quoque afficiatur, id quod tussis et catarrhus testantur. Pulmo itaque ipso morbo morbilloso praedisponitur ad excipiendam metastasin. Eodem modo *febres tam intermittentes, quam continuas*, nisi per crisin aut lysin rite iudicentur, in phthisin transire possunt. Etenim febris fere mutatur in hecticam, cum vires iam debilitatae sunt morbo antecedente.

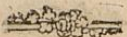
Ulcera diuturnorum fonticulorum et setaceorum excisio ad phthisin viam sternit. Eius modi ulce-

C 4

ra

a) *Musgrae* de arthritide anomala Cap. XII, p. 196.

ra corporis totius sunt quasi emissaria, quibus humores omnes perdit et mali evacuantur. Quibus temere clausis, exitus liquorum noxiorum impeditur, in sanguine ergo remanent, et aliam corporis partem petunt. (a) Non solum autem ulcerum magnorum inveteratorum exsiccatio hoc efficit, sed etiam, si diutius aperta sunt. Semper enim inde pus sorbetur, et reliquae sanguinis massae admiscetur, lymphæ vero permulta ab ulcere effluit, ex quo corpus macilentum et cachecticum red- ditur. (b).

Non minus etiam ulcera in partibus corporis internis, in renibus, utero vel hepate phthisin inducere possunt, quia pus per venas e parte ulcero- sa assumitur et ad cor transmittitur, ex hoc vero per arterias pulmonales in pulmones ipsos du- citur.

Lochia quoque ad pulmones migrare possunt, et phthiseos occasio fieri, quod HIPPOCRATES (c) affirmat, qui haemoptysin praecipue hac ex causa venire auctor est.

Bilis metastasis huc quoque pertinet. Plures huius causae adesse possunt, puta obstructio he-
patis

a) *Morton Phthisiologia* Lib. III Cap. VIII.

b) *Ibid.* cap. XIV.

c) *Lib. II. de morbis mulier. Sect. 49.*

patis, (vid. §. 19.) ductus choledochus obstructus, animi motus vehementes, steatomata, sarcomata, scirrhi, secretio bilis copiosior, si maior copia adest, ac in corpore necesse est, adveniente causa occasionali, ad pulmones transgreditur, imprimis si hi iam praedispositi sunt. Hic loci ergo haeret, et symptomata producit (§. 19.) enarrata.

A transpirationis et sudoris suppressione phthisis nasci potest, eo; quod primo catarrhi oriuntur, post, si diutius corpus exercent, phthisin inducunt.

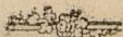
A sudore pedum retropulso phthisin dimanasse, TRILLEIUS (a), et a plica polonica abscissa, ERNDTEL (b) affirmant.

§. 24.

V. *Lues venerea.* Omnes, hac lue infecti, sanguinem habent cacochymicum, acrem, miasmate specifico inpraegnatum, et ad ulcera mala excitanda proclivem. Sicut itaque in aliis partibus, genitalibus, palato, gingivis et perinaeo ulcera
vene-

a) Diss. nullam medicin. inderdum esse optimam, Wittenb. 1754.

b) Warsavia illustrata pag. 160.

venerea oriri possunt, ita etiam in pulmonibus idem fieri non nequit, cum semper magna pars miasmatis ad illos cum sanguine veniat. Idem fieri potest, si gonorrhœa supprimitur, bubones et scabies venerea retropelluntur, aut ulcera venerea externa exsiccantur.

§. 25.

VI. *Catarrhi diuturni.* Pulmo his debilitatur, et tussi, quae ab irritante pituita orta erat, conquassatur, magis magisque relaxatur, congestio itaque semper nova fit, et mucii aggestio. Sanguis fit cachecticus, corpus marcidum, et ad rheumatismos, quin minima aëris mutatione ad novam accessionem catarrhalem pronum, quo fit, ut pulmones semper materia pituitosa sint obstructi. Materia mucosa in illis acris fit, et pulmones irritat, unde levis inflammatio et suppuratio sequuntur. Sed etiam ob gravitatem suam pituita, in pulmonibus stagnans, phthisin ciet, cum cellulas pulmonum distrahit, et multiplici eorum ruptione vulnera producit, quae paullo post in vomieas apertas et folles saniosos commutantur.

§. 26.

VII. *Haemorrhagiae nimiae.* Corpus sanguine inanitum debilitatur. Quicquid vero adhuc remanet, caeochymicus et acris fit. Initio tantum
tabes

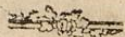
tabes sicca venire solet, sed cum inueterascit hicc status, pulmo infarcitur, obstructions et tubercula gignuntur, a quibus phthisis fere oritur.

Idem valet de phthisi nutricum e lactatione nimia. Lac enim nihil aliud est, nisi succus nutritius. Si ergo plus e mammis exfugitur, quam per chylum rursus massae sanguineae traditur, nutritio corporis perdat, et tabes veniat necesse est; (a) Sanguis cachecticus, corpus relaxatum et vires perditae, obstructions gignunt. Cl. WILLHELM (b) quidem casum narrat, vbi feminam, quae post haemoptysin in phthisin incidit, lactatione curavit. Veritatem historiae negare nolo, sed certe nihil aliud est, quam exceptio a regula, vt dialectici dicunt. Ipse enim cl. vir casum alium refert, vbi phthisica infanti quoque lac praebuit, sed paullo post gracilescebant mammae, lacte depauperatae, diarrhoea venit colliquativa, sudor nocturnus, et pallida mors. Eo modo tantum lactatio aliquid ad curationem phthiseos conferre potest, quod derivationem faciat, et ita idem producat, ac setaceum, foniculus aut vesicatorium, quibus medici ad pus e pulmonibus educendum vtuntur.

An

a) *Morton Phthisiologie lib. I. Cap. VI.*

b) *Obs. de Phthisi. Wirceb. 1777. p. 17.*

An autem satis tuto adhibenda sit lactatio, dubito; Nam infans vna cum lacte pessimos humores, purulentos et pravos e mammis ex fugit et deglutit, quibus sanguis eius inficitur adeo, paullo post phthisi corripitur, correptusque perit.

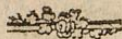
§. 27.

VIII. *Abscessus pericardii et mediastini*, quem SALMVTHIVS (a), SEVERINVS (b) et HILDANVS (c) causam phthiseos memorant. Eiusmodi abscessus quin adfuerint, et, perfero pericardio et mediastino, pulmones ipsos aggredi potuerint, non dubito, sed nescio, annon aeger prius mortuus sit. Ulceri enim pericardii cor proximum est. Hoc itaque prius pure laedetur, ac pulmones, suffocatione itaque perire debet aeger ante, quam pus ex pericardio in pulmones transgredi possit. Si in mediastino abscessus inest, idque rumpitur, pus in cavum thoracis delabitur, et empyema nascitur. Eo saltem modo phthisis hac ex causa oriri potest, cum abscessus, uti tumor comprimens,

b) Observ. med. Cent. I. Obs. 15.

c) Consil. med. fol. 24.

d) Observ. Cent. I. Obs. 43.

mens, eosdem effectus praestet, ac scirrhi et tubercula pulmonum, aut cum pus per reformationem in pulmones feratur. Cl. LINGVET (a) etiam hunc abscessum plerumque sub larva hydrothoracis, empyematis, palpitationis cordis aut pleuritidis apparere affirmat.

IX. *Vlcus in aspera arteria*, quod HIPPOCRATES (b) causis phthificos annumerat, agmen causarum huius acerrimi morbi claudat. Signa huius vlcis HIPPOCRATES appellat dolorem in thorace medio, vocem raucam, spiritum foetidum, veluti a piscibus crudis, salivam laevem atque tenuem, quandoque etiam crassam, sputum veluti succum pitisanæ referens. Oriri eiusmodi vlcus potest ab obstructis et inflammatis glandulis asperae arteriae, a metastasi, item a vulnere. Pus partim tussi eiicitur, partim per bronchia in pulmones defluit, et nova vlcera gignit corrosione.

§. 28.

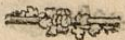
Sed haec de causis phthificos pulmonalis sufficiant. In quarum inuestigatione cum omnis me-

D 2

dici

a) Quaestiones med. Paris. agit. quæst. VIII. p. 78. Fasc. I. ed. SIGWART.

b) Lib. II. de morbis LXVIII. Ed. van d. Lind.

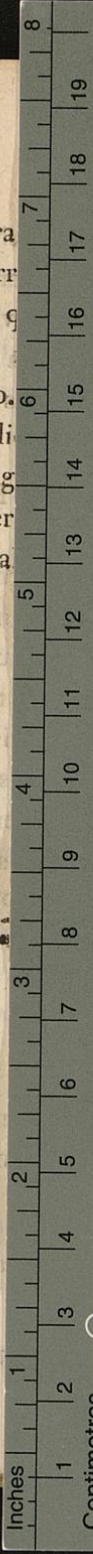

dici cura posita esse debeat, quia sine hac cognitione irrita putanda sunt quaecumque remedia, operam meam, quam in iis colligendis et ordinandis infuseram, nec supervacuum, nec inutilem tironibus existimo. Si quae vero defint, vel non satis bene explicata videantur, me tirocinium posuisse, non magistros et professores artis docere voluisse, meminerint. Hos ergo rogatos cupio, ut de hac mea qualicumque scriptione benevole iudicent.

dici cura
tione irr
meam, q
feram,
existimo.
ne expli
non mag
meminer
mea qua

gni-
ram
fum-
ibus
be-
iffe,
iffe,
hac

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black
Light Blue	Light Cyan	Light Green	Light Yellow	Light Red	Light Magenta	White	Light Grey	Black
Dark Blue	Dark Cyan	Dark Green	Dark Yellow	Dark Red	Dark Magenta	White	Dark Grey	Black